

Klar i mælet

af Ida Gammelmark Bøgh

Påskan har netop været over os. Dér, hvor Gud oprejste sig selv fra døden, og stadfæstede sit løfte til mennesket om frelse. For Gud er alting muligt. Mange præster er gået digitalt og udøser deres mere eller mindre gennemførte refleksioner over folket på facebook. Den folkelige appel skal være skarp, og man betjener sig af det fælles – fællessangen og naturen – for det skal jo være til at forstå for dødelige borgere i det danske land. Der opfordres til refleksion over forårets komme, over påskeliljen, over et barns lykkelige smil. Det er alt sammen lige uden for døren, lige til at gribe!

En sur teologistuderende som jeg selv kan ikke lade være med at undre mig over den forfladigelse af forkyndelsen, der sker nogle steder i påskan – og på mange andre tidspunkter af kirkeåret. Der er mangel på klar og tydelig tale om, hvad det er Gud har gjort for mennesket. Der er mange ting i verden, der er tvetydige, men én ting er entydig: Guds henvendelse til mennesket. Den er entydig, fordi henvendelsen sker på hans initiativ, og så er den suveræn. Den gennemtrænger bogstaveligt talt al larm og mørke. Den er entydig, fordi den kun har én eneste meddelelse til mennesket: Du er fortabt, men jeg frelser dig.

Påskens mange refleksioner fra forskellige platforme har fået mig til at tænke over, hvorfor forkyndelsen bliver en smule mudret, når den i bedste fald bliver for skabelsesteologisk, og i værste fald New-Age-præget. Man kan stille to spørgsmål, hvor kun to små ord bytter plads, og hvor det alligevel har vidtrækkende teologiske og eksistentielle konsekvenser: Er Ordet bundet til Ånden, eller er Ånden bundet til Ordet? Er Ånden bundet til Ordet, så er stedet, hvor Ånden findes, alene i Guds selvåbenbaring. Derfor bliver den også bundet og indrammet.

I katolicismen er Ordet bundet til Ånden. Arven fra skolastikkens filosofi om gudserkendelsen gennem naturen, bl.a. kendt igennem Aquinas' to bøger, er god at bruge som eksempel. Gud har åbenbaret sig selv i sit skaberværk, og derfor er Ordet ikke hans eneste henvendelse til mennesket. I dansk teologi kender vi det som skabelsesteologi. Det er den position, som jeg kritiserer for på én gang at overbelaste mennesket, fordi vi altid kan finde Gud i naturen, og samtidig fratage mennesket ansvaret – man tager simpelthen alvoren af det afgørende øjeblik, hvor Gud møder mennesket (for det gjorde han jo lige før på gåturen).

Det bliver endnu en gang tydeligt, hvorfor der er god mening i ikke at behandle "ånden" som et fritsvævende almenbegreb. I nogle tider vokser skabelsesteologiens skolastiske

islæt som en aggressiv plante, og det er her, det dialektiske gods skal komme til hjælp og bistå i beskæringen af den over-åndeliggørelse af tilværelsen, der sætter mennesket på et unådigt tydningsarbejde. Når Ånden er bundet til Ordet tages mennesket ud af tydningsstyranniet og ind i hvilen i Guds løfteord, som Guds eneste og suveræne henvendelse.

I Luther-forskningen er der diskussion om, hvorvidt Ordet er forkyndelsen af Guds syndsforladelse – en, om man vil, mere snæver forståelse – og heroverfor overbevisningen om, at Guds Ord er hele bibelen. Hvis Ordet er Guds al-virkende syndsforladelse, så har mennesket ikke en chance for at hævde sin egen inderlighed, åndelighed eller tydnings talent som forbindelsesskabende til Gud. Nådeordet er derfor Kristus, en person. Ikke et candyflosslignende, abstrakt eller mystisk fænomen. I kristendommen er frelsen ikke et *hvad*, men et *hvem*, og denne hvem er netop Ordet, Kristus. Frelsen består ikke i troen på dogmerne eller på urokkelige bibelske sandheder. Den består ej heller i en forfladiget og udvandet tro på noget diffust og uudsigeligt. Troen er rettet mod Kristus, legemliggørelsen af Guds henvendelse til mennesket, og i sig selv det løfte, at mennesket ikke skal gå fortabt, men frelses.

Ånden er knyttet til Kristus, altså til Guds henvendelse til mennesket, til Ordet. Dermed får den også en ramme at være i og bliver bundet ind i den treenighed, hvor den hører hjemme, i stedet for at være gidsel i naturen, i vores medmennesker eller i fællessang. Det betyder, at Ånden ikke er det samme som ånd. Måske man oplever sig åndeligt beriget af musik eller litteratur. Men det er ikke Guds Ånd, der beriger dig. Man kan nok hævde, at jeg her præsenterer en forståelse af Ånden, som er snæver og tillukket. Men det er rigtigt at holde fast i, at Ånden – Guds Ånd – blot har én eneste meddelelse til mennesket: Guds tilgivelse.

Den åndeliggørelse af tilværelsen, der er vundet frem og har rodfæstet sig i min generation, kan ved første øjekast synes at gøde jorden for evangeliet. Åbenheden overfor åndelige oplevelser og sprogets besjæling af naturen er fristende at drive teologi på. Men man glemmer noget. Evangeliet er ikke en forårsblomst, der dukker op af den vinterdøde jord. En påskelilje, der vokser op af død jord, er et fremragende billede på evangeliet, men det er ikke evangeliet. Salmernes poesi, malerkunsten, litteratur og musik er alt sammen noget, man kan betjene sig af, når man skal forkynde. Men intet af dette er evangeliet.

Ånden henvender sig til mennesket ved Ordet. Når man derfor tilskynder til kristelig meditation, eller til at gå ud og finde tegn fra Gud i naturen, hjælper man ikke Guds ord til at lyde. Man kommer derimod til at hjælpe menneskets egne tydninger af tilværelsen til orde. Ingen andre steder end i Ordet findes Ånden. Uden hjælp fra den verden, der omgiver os, vil meget forkyndelse blive kedelig, og måske endda uforståelig. Men jeg mener, at man skal besinde sig på at være klar i mælet, når det kommer til, hvad der er

evangeliet, og hvad der er et billede på evangeliet. Alt for ofte bliver abstraktionsniveauet ikke rykket fra naturtydningen til Ordet – og det er en fejl.

Hvad sker der med et menneske, når det er overladt til at tyde Gud i skabelsen? Jo, det vil blot finde sig selv. Synden er det, at vi ikke kan se andet end os selv. Vi vil selv, og vi vil os selv. Derfor er der ikke noget håb i at tro, at vi kan erkende en skaber ved at se på naturen eller på verden. Vi ser kun os selv, så dyb er synden. I det håbløse bliver livet et fængsel i tydningen. Alt hvad vi ser på, kan forvandles til ondskab, alt liv dør.

Men det er jo kun den halve historie. Den anden del af historien er, at Gud oprejser liv af døden, at ondskab forvandles til godhed, at håbløshed forvandles til håb. Men det er Gud, der gør det, og det kommer kun fra ham. Kun i Gud er skønhed, kun i evangeliet er der fred, for der er Gud. Kun når Ånden kommer med Ordet til os er der håb, for der er evangeliet. Åndens eneste ord til os er Ordet – og Ordet er Kristus. Ikke en grøn gren, en syngende fugl eller andet, som vi kan tyde tilværelsens mening ud af. Der er ikke mening udenfor Ordet. Holder man derimod fast i, at Gud kun henvender sig ét sted – i Ordet ved sin Ånd – så bliver Gud lige så klar i mælet, som han skal være. Gud selv taler i billeder, men lignelserne er ikke meningen med det hele. Det er Ordet i dem derimod. Gud har tydet vores tilværelse én gang for alle, og derfor er opgaven løftet af vore skuldre. Han havde Ordet i begyndelsen, og vil også have det sidste.

Derfor skal Guds meddelelse ikke tydes – men tros.

Ida Gammelmark Bøgh er stud. theol.